

Tešínska ako literatúry pohraničnej, taktiež jej chápaniu ako literatúry s kompenzačnou funkciou či na pozadí jej vzťahu k českým a poľským kultúrnym centráram.

Na záver tejto rozhodne kladnej recenzie – keďže nepreferujeme negatívnu kritiku pre kritiku samotnú – treba tiež oceniť bohatý menný register a rozsiahly zoznam literatúry, ktorý je prehľadne rozčlenený na literatúru primárnu, sekundárnu a elektronické zdroje. Napriek dnešným rôznorodým trendom v editorskom spracovaní publikácií však iba ťažko hľadať zmysel neuvádzania čísel strán v obsahu, najmä ak ide o rozsiahlu monografiu. Nech už by bol takýto postup akokoľvek „trendový“, javí sa ako nanajvýš nepraktický. Avšak ani tento detail nič nemení na tom, že tí, ktorí budú chcieť nadviazať na výskum literárnej tvorby v danej oblasti, získavajú v publikácii *Identita v literatúre Tešínska* taký pevný základ pre ďalší vlastný výskum, aký v dejinách českej, poľskej i slovenskej literárnej vedy nikdy nebol samozrejmosťou.

Martina Taneski

MARTINEK, Libor. *Władysław Sikora.*

Opava: Literature & Sciences, 2015. 152 s. ISBN 978-80-904126-9-9.

Český literárny vedec Libor Martinek v publikácii *Władysław Sikora* približuje život, tvorbu a profesionálne aktivity predstaviteľa modernej poľskej literatúry z českého Tešínska. Táto monografia, venovaná po poľsky píšucemu autorovi, vyšla v minulom roku ako prvý diel knižnej edície s názvom *Spisovatelé Tešínska*. Po obsahovej stránke prináša nové informácie o tomto regionálne známom spisovateľovi, publicistovi, prekladateľovi a dramatikovi.

Monografia je pevne ukotvená v predchádzajúcej výskumnej činnosti jej autora,

ktorý si zvolil zväčša literárnohistorický, no čiastočne aj interpretačno-analytický prístup, odrážajúci sa v samotnej štruktúre publikácie. V úvodných kapitolách opakovane predstavuje W. Sikoru ako člena generácie, ktorá sa v šesťdesiatych rokoch 20. storočia pokúšala o nadviazanie na poľskú medzivojnovú avantgardu, a zároveň aj ako najtalentovanejšieho člena skupiny básnikov „Prvého rozletu“. Chronologicky vymenúva almanachy a ďalšie publikácie, v ktorých W. Sikora uverejňoval, aby sa v nadväznosti na jeho spisovateľské začiatky konečne pozastavil pri debutovej zbierke *Próg* (1961). Vlastné postrehy na formu i obsah tohto básnického debutu dopĺňa o názory „regionálnej“ i „národnej“ literárnej kritiky, pričom spomedzi týchto postojových konfrontácií sa začína vynárať aj Martinekova inklinácia k názoru, že W. Sikora presahuje kvality regionálneho autora. Druhej zbierke *Lato* (1966), no najmä jej rozporuplnému dobovému kritickému ohlasu, ktorý poznačili odlišné literárnoteoretické prístupy k hodnoteniu diela, venuje pozornosť aj v súvislosti so spoločenským kontextom obdobia jej vzniku a vydania. Dobovú kritiku zároveň konfrontuje s neskoršou „dvojrecenziou“ poľského spisovateľa L. Bakuľu, ktorý podľa neho kompetentne a citlivo zhodnotil Sikorov potenciál.

V kapitole *Sikorova básnická tvorba po roce 1968* sa prehľbuje ponor do života a najmä vyzretej tvorby spisovateľa patriaceho k poľskej menšine z oblasti českého Tešínska. Oboznamujeme sa s ďalšími okolnosťami autorovho pôsobenia, ako aj normalizačnými obštrukciami, ktoré ho prinútili vydať knihu *Kareł* s podtitulom *Szkic poematu* už v poľskom vydavateľstve. Autor monografie popri vlastných vstupoch do tejto knihy, ako i do ďalších zbierok (*Henryk Nitra, Tercyny, Luto z podpłomykiem, Bronkowi i kamratom*) kriticky zaznamenáva napätie súvisiace so životom poľskej menšiny v Čechách, ktoré

neodmysliteľne vplývalo aj na dobovú edičnú prax. Jeho analýzy jednotlivých zbierok sú v značnej miere faktografické, no i v tejto kapitole, často akoby len medzi riadkami, možno vytušiť nepretržitú imanentnú snahu o docenenie Sikorovej tvorby.

Kratšia časť monografie je venovaná próze. Spolu s inými (J. Gaudynom, H. Jasiczekom, G. Przeczekom a ďalšími) publikoval W. Sikora poviedku *Sad* v zborníku humoresiek s názvom *Mrowisko*. Táto kniha však väčší úspech nezaznamenala. Pozornosť sa preto obracia na samostatnú Sikorovu zbierku deviatich krátkych poviedok *Skrzyżowanie*, ktorú L. Martinek vníma tak, že ju ovplyvnili poľský symbolizmus a tešínska avantgarda a zároveň miestna ľudová vidiecka a horalská kultúra. Tvorbu spisovateľa dopĺňajú literárnohistorické state a eseje *Wielokropki*, ktoré sú venované prevažne regionálnym poľským autorom, no svoje miesto tu majú aj dva príspevky zaoberajúce sa zbojníckou tematikou a „magickou poéziou“ z Tešínska. Za prínosné v tejto časti považujeme taktiež Martinekove dopĺňujúce poznámkové odkazy na vlastné publikované články o ďalších tešínskych spisovateľoch.

Okrem knihy *Wielokropki* – a tu sa nedá nesúhlasiť s autorom monografie – môže byť z pohľadu literárnej histórie a etnológie zaujímavý aj román *Za ojcem idę*, ktorý sa odohráva prevažne v období druhej svetovej vojny a zaoberá sa históriou Sikorovho rodného regiónu. Opisuje detstvo za okupácie, zachytáva hľadanie vlastných koreňov, rodinnú tragédiu, ako aj tradície a reč predkov. Ďalší román *Przelacz*, ktorý vychádzal na pokračovanie v rokoch 1989 – 1990, možno taktiež označiť za historický, navyše s prívlastkom „zaujímavý portrét neklidného obdobia“ (s. 72). Prozaickú tvorbu uzatvára kniha *Ojcowizna* (1998), ktorá je súborom rozprávání o rodnom regióne. Aní v súvislosti s týmto dielom sa nezabúda

poukázať na „zasloužený pozitívny ohlas“ českej literárnej kritiky (s. 75).

Syntetizujúci moment do publikácie vnáša kapitola *K charakteristickým motivům v poezii a próze Władysława Sikory*, v ktorej L. Martinek prostredníctvom príznačných motívov priam sceľuje Sikorovu básnickú a prozaickú produkciu do ideovo komplexného a žánrovo členitého diela. K syntéze výskumu ďalej nevyhnutne prispievajú aj tri kratšie záverečné kapitoly. Faktograficky mapujú recepciu Sikorovej tvorby v Českej republike, spisovateľovu autorskú spoluprácu s tešínskym divadlom Bajka a napokon aj jeho nezanedbateľnú prekladateľskú aktivitu. Ako sme už uviedli v súvislosti s predchádzajúcimi kapitolami, a svedčí o tom aj samotný záver monografie, precízna výskumná činnosť smeruje predovšetkým k širšiemu poznaniu a doceneniu „menšinového“ či „regionálneho“ autora. Samotné vydanie monografie o jeho živote a diele nemusí predstavovať práve najjednoduchší proces. To bude pravdepodobne i dôvodom autorovho dvojnásobného poďakovania adresovaného tlačiarovi a, prirodzene, je tu aj poďakovanie sponzorovi.

K priebežne už vyjadreným pozitívam monografie treba priradiť prílohy, ktoré pozostávajú z prekladov siedmich Sikorových básní a fotografií pochádzajúcich z jeho súkromného archívu. Na záver iba podotknime, že za zváženie by mohol stať preklad viacerých ukážok z ďalšej tvorby, ako aj preklad úvodného trojveršového motta publikácie, ktorý pochádza zo zbierky *Tercyny*.

Martina Taneski